

Ulykkesrapport

Dato: 21.02.2010
Ansvarlig: Stein Tronstad
Bidrag fra: Lavrans Skuterud, Anders Fougner, Martin Skrove, Olav Tronvoll, Vegard Torp Lien, Jørn O. Halvorsen

Dødsulykke i Snillfjord 22. desember 2009

En 30 år gammel klatrer fra Orkdal, GG, omkom ved en utglidning under retur fra ”Nirvanafossen” i Snillfjord på ettermiddagen 22. desember 2009. Følgende rapport gjengir hendelsesforløpet og mulig årsak til ulykken. Rapporten er skrevet på grunnlag av informasjon fra taukameraten til den omkomne og fra andre klatrere med kjennskap til fossen og området, bl.a. fra inspeksjon av ulykkesstedet i ettertid.

Taulaget og turen.

Rute:

”Nirvanafossen”, ca 4 taulengder, grad WI4+. Fossen ligger ved riksveg 714 snaut 4 km utenfor Krokstadøra. Den ligger i ytterkanten av en vegg som også brukes til basehopping, og klatringen er relativt bratt. Selve ulykken skjedde mens klatrerne var på retur ned ei bratt, skogkledd fjellside til venstre for fossen, sett nedenfra.

Klatrere

Omkommet: Mann, 30 år, fra Orkdal.

Taukamerat: Mann, 23 år, også fra Orkdal, men nå bosatt annet sted i landet.

Begge klatrerne hadde flere års aktiv erfaring med vinter- og isklating.

Vær

Været på ulykkesdagen var kaldt og klart, temperatur mellom 5 og 10 minusgrader og lite vind. Det hadde vært relativt kaldt i hele desember, med stabil kulde de siste 8 dagene før ulykken. Snødekket var tynt.

Turen

Klatrerne la ut på tur om formiddagen 22. desember, og startet klatringen ca kl 11.30. Ruta ble fullført i løpet av ca 3 timer, med stort overskudd og mye fotografering. Utsteget ble nådd omtrent ved solnedgang, men i god tid før det ble mørkt. De to gratulerte hverandre, gikk så et godt stykke inn på flata over fossen og tok av seg klatreutstyret.

Klatrerne hadde sett ut returen nedenfra før de begynte klatringen. Fjellsiden til venstre for fossen er bratt, men skogkledd, og de to regnet med å kunne ta seg greit ned her. Fra utsteget gikk de i en stor bue rundt den nærmeste delen av fjellveggen, og kom etter et kvarters tid ned i fjellsida igjen på et punkt der skogen står relativt tett. Planen var å skrå videre nedover i samme retning (nordvestover), omgå alle bratte skrenter og komme seg ned uten å rappellere. Da klatrerne kom ned i den skogklede fjellsida igjen, hadde de mye av klatreutstyret i eller på sekken, inkludert stegjern og isøkser.

Ulykken

Mens klatrerne ennå var relativt høyt oppe i fjellsida, kom de fram til et mer åpent parti med større avstand mellom trærne. Hellingsvinkelen her ble anslått til 15-20 grader, med markdekke av frossen mose med noen få cm tørrsnø over. Her gikk GG først nedover, med taukameraten 10-15 meter bak seg. Sistnevnte så ikke nøyaktig hva som skjedde, men fikk inntrykk av at GG plutselig gled ut på hard mose. Taukameraten tenkte umiddelbart at han skrubbet nedover med beina for så å ta seg inn igjen, men dette lyktes ikke før han gled utfor en kant 15-20 meter nedenfor og forsvant ut av syne for kameraten.

Taukameraten ropte etter GG, men fikk ingen svar. Etter dette tok han fram det ene halvtauet han selv hadde i sekken, 60 m langt, la rundt en furulegg og rappellerte direkte fra det stedet han selv befant seg i ulykkesøyeblikket. Etter tre korte rappeller, alle fra trær, i terreng vekslende mellom småstup og bratthellinger, kom han seg ned til steinura 70-80 meter lavere ned. Her fant han sklispor i snøen, og fulgte dette nye 70-80 meter nedover til han fant GG. Han kunne umiddelbart konstatere at vennen var omkommet.

Redning

Allerede før rappellene hadde taukameraten ringt nødmeldesentralen og sin egen familie. Etter funnet av omkomne ringte han på nytt 113, forklarte situasjon og utfall og bekreftet posisjonen. Etter ca en times ventetid kom ambulanspersonalet opp til ulykkesstedet (ca 30 minutters gange fra veg). Like etter fulgte tre familiemedlemmer av taukameraten, selv klatrere. Politiet hadde hånd om aksjonen, men var ikke oppe på selve ulykkesstedet. Et Sea King redningshelikopter var alarmert, og på grunn av det vanskelige terrenget ble det besluttet å vente på dette, slik at den omkomne og ambulanspersonalet kunne heises ut og flys ned til ventende bilambulansse.

Nødmeldingen ble registrert ved hovedredningssentralen ca kl 15.15. Ambulanspersonalet kom fram til ulykkesstedet ca kl 16.30. Redningshelikopteret kom inn og heiste ut den omkomne ca kl 17.30.

Annen informasjon

Andre som var ute i terrenget i dagene før jul, la merke til mye oppsvelling av vann og dannelse av små og store issvuller etter den lange kuldeperioden.

Antatt årsak

Taukameraten gikk aldri fram til selve ulykkesstedet, av forståelige grunner. Han så heller ikke selve fallet klart nok til å kunne fastslå nøyaktig hva som skjedde. Det er imidlertid nærliggende å tro at hardfrossent underlag og is kan være forklaringen. Den frosne mosen ga gjennomgående godt fottfeste, og eventuelle issvuller vil nødvendigvis ha kommet overraskende. Snødekket var akkurat tykt nok til å skjule eventuell is, men alt for tynt til å gi

støtte mot glipptak. Når GG først var brakt ut av balanse, må det ha vært vanskelig eller umulig for ham å ta seg inn igjen tidsnok selv om terrenget bare var moderat bratt.

Erfaringer

Ulykken må karakteriseres som et enkelt uhell med tragiske konsekvenser. Hvis antatt ulykkesårsak er riktig, var den kritiske faktoren et uberegnelig underlag som følge av langvarig frost og tynt snødekke. Mindre tele ville ha gjort det lettere å ta seg inn igjen på veg nedover mosedekket, mer snø likeså. Uten det tynne snølaget ville isen ha vært synlig.

I utgangspunktet er det naturlig å ta av seg klatrestegjern før en retur i denne typen terreng. Det kan heller ikke sies å være uvanlig eller unaturlig å ta seg ned gjennom skogkledde, om enn bratte hellinger som dette uten isøks. Men når omstendighetene er uheldige, kan et enkelt uhell bli til ulykke. En observasjon må gjøres i ettertid: Om GG hadde hatt isøksa framme, ville han hatt bedre muligheter til å stoppe utglidningen i løpet av de første 15-20 meterne før han falt utfor kanten.

Dette leder til følgende anbefalinger og enkle lærdom som andre klatrere kan trekke av ulykken:

1. *Etter isklatring og i andre sammenhenger der klatrerne har med isøks, bør en av øksene være framme og klar til bruk helt til klatrerer er vel nede under alt potensielt farlig terreng.*
2. *All ferdsel på bratt, frossent underlag innebærer risiko. Barfrost og kulde gir gode forhold for isklatring, men fører også til oppsvelling av is og farlig føre ellers i terrenget.*

Figurer

Fig. 1: Oversiktskart. ”Nirvanafossen” eller Midgardfossen ligger ca 4 km nord for Krokstadøra. Fossen og ulykkesstedet er innringet med rødt.

Fig. 2: Flyfoto av området rundt fossen. Omtrentlig klatrerute og retur til ulykkesstedet er inntegnet.

Fig. 3: Fossen og ulykkesstedet. Foto: Lavrans Skuterud.

Fig. 4: Bildet viser omtrentlig fallinje. Foto: Lavrans Skuterud.